

Aan de bibliotheken die deelnemen aan Gemeenschappelijke Onderwerpsontsluiting in UKB/OCLC-verband
t.a.v. de contactpersonen

Den Haag, 21 juni 2011

Geachte contactpersonen GOO,

Als voorzitter van de stuurgroep GOO wil ik u en uw bibliotheek/instelling informeren over de komende opheffing van het Samenwerkingsverband Gemeenschappelijke Onderwerpsontsluiting in UKB/OCLC-verband per 1 januari 2012. Deze brief gaat nader in op de achtergrond en de gevolgen hiervan. In dit kader legt de stuurgroep u aan het eind van de brief drie vragen voor over uw onderwerpsontsluiting in de toekomst.

Toekomstdiscussie GOO

Zoals u ongetwijfeld weet staat de vraag of de onderwerpsontsluiting in UKB/OCLC-verband nog voldoende toekomstperspectief heeft, al geruime tijd ter discussie. In 2009 bracht de stuurgroep GOO een notitie uit, getiteld *GOO 2.0 – van trefwoorden naar inhoud* (<http://goo.kb.nl/archief2009.html>) waarin een aantal ontwikkelingen werd geschetst die sindsdien ook realiteit zijn geworden. De toenmalige stuurgroepvoorzitter dr. Kurt De Belder presenteerde dit stuk op 22 juni 2009 tijdens een landelijke GOO-bijeenkomst alsook bij UKB. Dit leidde tot de uitspraak van UKB om GOO als Samenwerkingsverband van UKB/OCLC nog tot 2012 te continueren. In 2010 lag de discussie enige tijd stil, door o.a. wisselingen in de stuurgroep, maar dit voorjaar heeft de stuurgroep de discussie weer opgepakt, mede op instigatie van aan GOO deelnemende UB's.

Met het project SLIM (Sluit Nederland aan op Internationale Metadatastandaarden) als 'aanjager' zijn veel UB's bezig de bakens te verzetten: zij stappen over van de handmatige toekenning van metadata naar de automatische verwerving en verwerking ervan. Dat wil zeggen: zij laten het gezamenlijke en handmatige GOO-systeem los, ten gunste van andere, meer specifiek bij hen passende, oplossingen voor onderwerpsgericht zoeken & vinden. De stuurgroep constateert dat het draagvlak voor zowel het systeem als de huidige, gezamenlijke aanpak van onderwerpsontsluiting snel afneemt. Daarom vindt de stuurgroep nu het moment gekomen om het principebesluit van UKB uit te voeren en het Samenwerkingsverband per 1 januari 2012 te beëindigen.

De achtergrond van deze conclusie willen wij in de twee volgende alinea's nog eens nader toelichten. Wij grijpen daarvoor terug op informatie die ook op 22 juni 2009 ter sprake kwam.

Het Samenwerkingsverband GOO

Het huidige Samenwerkingsverband GOO dateert uit 1991. Binnen de gekozen opzet van *shared cataloguing* vervulden de deelnemende UB's en KB twee rollen: die van leverancier en van afnemer van onderwerpsgegevens - een aanpak die destijds veel voordelen bood, omdat handmatige gegevensverwerking nog heel gangbaar was. Na verloop van tijd meldden zich ook bibliotheken van buiten het UKB-verband aan, zij het primair als afnemer van data. Zij werden als leden zonder sturende bevoegdheid met een veel lagere deelnemersbijdrage in het Samenwerkingsverband GOO opgenomen.

Momenteel telt GOO (op papier) 12 sturende en 8 niet-sturende leden. De oorspronkelijke opzet van leverancier = afnemer is gaandeweg wel sterk verschoven. Sinds een aantal jaren leveren enkele (grote) UB's samen met de KB, verreweg de meeste onderwerpsgegevens die door veel andere bibliotheken worden overgenomen. En juist de grote leveranciers zullen GOO loslaten om nieuwe wegen in te slaan met hun onderwerpsontsluiting. Het wegvallen van hun inbreng heeft consequenties voor bibliotheken die gewend waren voornamelijk gegevens te ontlenen.

Opheffing van het Samenwerkingsverband wil zeggen dat de gecombineerde sturende rol van de UKB/OCLC wegvalt. Ook de beheerstaken bij de KB (thesaurusbeheer en andere landelijke coördinatietaken) en de werkzaamheden van de landelijke beheerscommissie worden beëindigd. Voor UKB zijn daarmee de zaken formeel afgerond. Wel zal gezorgd worden voor een goede afwikkeling: stuurgroep stelt een overzicht van af te handelen punten op en maakt met de betrokken partijen afspraken wie daarvoor zal zorgen. Voor OCLC ligt de situatie vanaf 2012 iets anders, zoals in de volgende alinea uiteen wordt gezet.

GOO als systeem van onderwerpsontsluiting

De notitie *GOO 2.0* laat zien dat de productie van bibliografische records in toenemende mate buiten de bibliotheek gebeurt, waarna de data automatisch in de bibliotheeksystemen kunnen worden geladen. Duidelijk is dat veel UKB-bibliotheken deze omslag nu maken, maar niet voor alle disciplines even snel. Andere bibliotheken zijn met dit soort ontwikkelingen (nog) niet zo bezig; en geven de voorkeur aan meer traditionele systemen. Toch zullen ook zij te maken krijgen met veranderingen in het gedrag van hun gebruikers. Veel gebruikers – gewend aan Google - ervaren traditionele zoeksystemen, dus ook GOO, als ingewikkeld en archaisch: dus laat men deze systemen links liggen. Daardoor komt de meerwaarde (c.q. de kosten-baten verhouding) van dit type systemen sterk onder druk te staan en worden alternatieven aantrekkelijker.

Door de opheffing van het Samenwerkingsverband gaat de 'boedel' van GOO, d.w.z. de Nederlandse Basisclassificatie, de Gemeenschappelijke Trefwoordthesaurus en de onderwerpsgegevens, over naar OCLC. In die zin neemt OCLC na 1 januari 2012 een andere positie in dan UKB. OCLC wil bibliotheken die het instrumentarium of de data van GOO willen (blijven) gebruiken naar vermogen (blijven) faciliteren. Bibliotheken die in 2012 passief of actief gebruik willen blijven maken van GOO(-onderdelen), bijvoorbeeld om specifieke vakgerichte collecties op onderwerp te ontsluiten, kunnen daarover contact opnemen met Daniel van Spanje, bij OCLC (daniel.vanspanje@oclc.org).

Samenvattend

Gevolgen van de beslissing:

- Ontbinden van het Samenwerkingsverband GOO door (de oprichters) UKB en OCLC, formeel per 1 januari 2012.
- Beëindiging van GOO als gemeenschappelijk systeem in UKB/OCLC-verband; overgang van de 'boedel' naar OCLC.
- Opheffing van de stuurgroep GOO, de beheerscommissie en de landelijke gebruikersraad; waar nodig afspraken over afronding van werkzaamheden na 1 januari 2012.
- Beëindiging van de landelijke beheerstaken KB (beheer GTT, landelijk coördinatorschap); opstellen overdrachtdossier.

- Bibliotheken die specifieke, op GOO gebaseerde vervolgplannen hebben, wenden zich tot OCLC.
- Stuurgroep vraagt bibliotheken een eigen koers uit te zetten (zie hierna).
- Landelijke bijeenkomst na de zomer om praktische consequenties door te spreken en evt. plannen uit te wisselen (zie hierna).

Vragen over uw toekomst

Om de toekomstdiscussie GOO goed af te ronden en de beheerstaken correct af te sluiten, wil de stuurgroep u aan het eind van deze brief drie vragen voorleggen. Wij hopen dat de antwoorden een bijdrage zullen leveren aan het uitwisselen en afstemmen van ideeën en toekomstplannen. Uw reactie ontvangen wij graag begin september per mail. U kunt antwoorden, evenals vragen en opmerkingen, mailen aan Marianne Pothoven, secretaris van de stuurgroep GOO (marianne.pothoven@kb.nl).

Vragen:

- Welke richting wil uw bibliotheek inslaan voor onderwerpsontsluiting per 2012?
- Denkt uw bibliotheek op enigerlei wijze gebruik te blijven maken van de Nederlandse Basisclassificatie en/of van trefwoorden die in het kader van GOO zijn toegekend?
- Overweegt uw bibliotheek in 2012 samenwerking op het gebied van onderwerpsontsluiting met een of meer andere instellingen? Hebt u wellicht al partijen op het oog?

Contactpersonenbijeenkomst

Na de zomer wil de stuurgroep, naar aanleiding van deze brief en de reacties daarop, een bijeenkomst met alle contactpersonen GOO organiseren. Overwogen wordt of een splitsing in twee sessies zinvol is (één voor bibliotheken met sturende bevoegdheid en één voor de niet-sturende bibliotheken). U ontvangt hierover nog bericht. Hou voor meer informatie s.v.p. ook het nieuws op de GOO-website bij!

Tot slot

Ik hoop dat deze brief een aanzet zal geven tot constructief overleg binnen uw bibliotheek en wellicht nog breder. Na de zomer wil ik graag, samen met alle contactpersonen en met de andere leden van de stuurgroep, verder met u van gedachten wisselen over een goede afronding van zaken.

Vriendelijke groeten,

Drs. Marjolein Nieboer
Voorzitter stuurgroep GOO

cc. UKB
cc. OCLC
cc. KB